

Zašto socijalisti toliko govore o radnicama i radnicima?

Autor: Vivek Čiber

Prevod s engleskog: Maja Solar

Izvor: <http://www.masina.rs/?p=3855> - 19.1.2017.-

Tekst je deo publikacije „ABC socijalizma“ u kojoj grupa autora okupljenih oko časopisa Jakobin pokušava da ponudi kratke, jasne i informativne odgovore na neka od najčešćih pitanja o socijalizmu, kao uvod u ideje koje su tokom decenija nakon Drugog svetskog rata bile anatemisane u mejnstrim američkom kontekstu, a danas ponovo okupiraju pažnju sve većeg broja ljudi. Prevod ove publikacije će uskoro biti dostupan na srpsko-hrvatskom jeziku u izdanju Centra za politike emancipacije. Pitanja koja su od značaja za nastanak i razvoj socijalizma kao i mogućnosti širenja socijalističke politike danas, biće predmet rada na Studijama socijalizma koje tokom 2017. godine organizuje Centar za politike emancipacije. Za učešće u ovom programu možete se prijaviti putem sledećeg formulara.

Većina ljudi zna da socijalistkinje i socijalisti stavljaju radničku klasu u središte svoje političke vizije. Ali zašto? Kada postavim ovo pitanje studentima i studentkinjama ili aktivističkim grupama, dobijem čitavu paletu odgovora, ali najčešći odgovor je moralni – socijalisti i socijalistkinje misle da radnici i radnice najviše pate u kapitalizmu i zato njihov loš položaj predstavlja najvažniji problem na koji se treba fokusirati.

Istina je, naravno, da se radnice i radnici suočavaju sa poniženjima svih vrsta i materijalnom oskudicom, stoga svaki pokret za društvenu pravdu ovo mora učiniti

ključnom temom. Ali ako je ovo sve, ako je ovo jedini razlog zbog kojeg bi se trebali fokusirati na klasu, onda argument vrlo lako pada u vodu. Konačno, postoji mnogo grupa koje isto tako pate zbog poniženja i nepravdi - rasne manjine, žene, osobe sa invaliditetom. Zbog čega se izdvajaju radnice i radnici? Zašto se jednostavno ne kaže da svaka marginalna i potlačena grupa treba biti u središtu socijalističke strategije? Ipak, postoje dodatni razlozi za fokus na klasu od moralnog argumenta. Razlog zbog kojeg socijalistkinje i socijalisti veruju da klasno organiziranje mora biti u centru održive političke strategije odnosi se na druga dva politička faktora: dijagnoze o izvorima nepravde modernog društva i prognoze o najboljim polugama promene u progresivnijem pravcu.

Kapitalizam ne ispunjava obećanja

Potrebno je mnogo toga da bi ljudi vodili pristojne živote. Ali dve stvari su apsolutno suštinske. Prva je određena garancija materijalne sigurnosti - stvari poput prihoda, stanovanja i osnovne zdravstvene nege. Druga je oslobođenje od društvene dominacije - ako ste pod nečijom kontrolom, ako neko donosi ključne odluke o vama, onda ste stalno izloženi zlostavljanju. Zato je, u društvu u kojem većina ljudi nema siguran posao ili ima posao ali ne može plaćati račune, u kojem su podređeni kontroli drugih ljudi, u kojem nemaju prava glasa u donošenju zakona i propisa - nemoguće postići društvenu pravdu.

Kapitalizam je ekonomski sistem koji zavisi od lišavanja većine ljudi suštinskih preduslova za pristojan život. Radnice i radnici svaki dan odlaze na posao znajući da on nije siguran; plaćeni su onoliko koliko poslodavci misle da je u skladu sa njihovim prioritetom, pravljenjem profita, a ne dobrobiti zaposlenih; rade tempom i u trajanju koje određuju njihove gazde; i podređuju se ovim uslovima ne zato što to žele, već zato što je većini jedina alternativa tome ostajanje bez posla. Ovo nije neki uzgredan ili marginalni aspekt kapitalizma, već suštinsko određenje sistema.

Ekonomska i politička moć je u rukama kapitalista, čiji jedini cilj je maksimiziranje profita, što znači da je za njih položaj radnica i radnika u najboljem slučaju od sporedne važnosti. A to znači da je sistem u svojoj biti nepravedan.

Radnice i radnici su u prednosti

Iz ovoga sledi da je prvi korak u pravljenju društva humanijim i pravednijim – smanjenje nesigurnosti i materijalne oskudice u životima većine ljude, i uvećanje obima samoodređenja. Ali odmah nailazimo na problem – politički otpor elita.

Moć nije jednako raspodeljena u kapitalizmu.

Kapitalisti, a ne radnici, odlučuju koga će unajmiti i otpustiti, kao i o tome ko će koliko dugo raditi.

Kapitalisti takođe imaju najveću političku moć, jer mogu lobirati, finansirati političke kampanje i političke partije. A s obzirom na to da su oni ti koji imaju koristi od sistema, zašto bi podsticali promene – promene koje bi nužno vodile umanjenju njihove moći i njihovoj propasti? Na ove izazove oni ne odgovaraju ljubazno i čine sve što je u njihovoj moći ne bi li održali status quo.

Svaki put kada su pokreti za progresivne reforme pokušali nešto da promene u smeru koji bi društvo učinio pravednijim, suočili bi se sa moći kapitala.

Svakoj reformi koja iziskuje redistribuciju prihoda ili koju vlada sprovodi kao socijalnu meru – bilo da je reč o zdravstvenoj brizi, ekološkim regulacijama, minimalnoj nadnici ili programu zapošljavanja – redovno se suprotstavljaju bogati, zato što ove mere nužno znače redukciju njihovih prihoda (kao na primer porezi) ili njihovih profita. To znači da pokušaji sprovođenja progresivnih reformi moraju ići u pravcu pronalaženja izvora prevage, izvora moći koji će im omogućiti da prevaziđu otpor kapitalističke klase i političkih funkcionera.

Tu moć ima radnička klasa, iz prostog razloga što kapitalisti mogu stvarati profit samo ako se radnice i radnici svakog dana pojave na poslu; u slučaju da oni

odbiju da nastave da igraju ovu igru, profiti bi nestali preko noći. A ako postoji nešto što privlači pažnju poslodavaca, to je zaustavljanje protoka novca.

Akcije poput štrajkova nemaju samo moć da bace kapitaliste na kolena, već mogu imati i dalekosežniji uticaj na sve nivoe institucija koje direktno zavise od njih - uključujući i vladu. Ova sposobnost razbijanja čitavog sistema samo putem odbijanja rada, daje radnicama i radnicima takvu vrstu prednosti kakvu nema nijedna druga društvena grupa, osim sâmih kapitalista. Stoga, ukoliko progresivna društvena promena zahteva savladavanje kapitalističkog otpora - a već tri veka znamo da zahteva - onda je od ključnog značaja organiziranje radnica i radnika tako da uzmu moć u svoje ruke.

Radnice i radnici nisu samo grupa koja je sistematski eksploatisana, već su i grupa koja je u najboljoj poziciji da donese stvarne promene i da natera na ustupke glavni centar moći - bankare i industrijalce koji vode sistem. Oni su grupa koja se susreće sa kapitalistima svakog dana i za njih su vezani trajnim sukobom kojim im je obeležena egzistencija. Oni su jedina grupa koja se mora suprotstaviti kapitalu, ukoliko žele poboljšati svoj život. Nema logičnije sile oko koje bi se organizovao politički pokreta.

Ovo nije samo teorija. Ako pogledamo stotinjak godina u prošlost i vidimo u kojim uslovima su progurane reforme sa dalekosežnim učincima, reforme koje su poboljšavale materijalne uslove siromašnih ili koje su im dale veća prava spram tržišta - one su se nepromenljivo temeljile na mobilizaciji radničke klase. Ovo nije bio slučaj samo sa „rasno neutralnim“ merama države blagostanja, veći i sa takvim fenomenima kao što su građanska prava i borba za pravo glasa.

Svaki pokret koji je uvećao pogodnosti za siromašne, bili oni obojeni ili beli, muškarci ili žene, morao se bazirati na mobilizaciji radnih ljudi. To je važno i za Evropu i za globalni Jug, kao i za Sjedinjene Američke Države.

Radnička klasa je toliko važna u političkoj strategiji

zbog njene moći da natera kapital na stvarne ustupke. Naravno, i činjenica da su radnice i radnici većina u kapitalističkom društvu, te da su sistematski eksploatisani, čini njihove probleme još akutnijim. Zbog ove kombinacije moralne hitnosti i strateške sile, socijalistička politika se temelji na radničkoj klasi.

Radnice i radnici su u srcu kapitalističkog sistema. I zbog toga su u središtu socijalističke politike.